

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
І.М. Савицька
“ 4 ” червня 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри
міжнародних відносин і суспільних наук
протокол № 9 від 3 травня 2022 р.
в.о. завідувача кафедри
В.В. Стрілець

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП
«Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
С.О. Білан

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія міжнародних відносин

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 29 „Міжнародні відносини”
спеціальність 291 „Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії”
(шифр і назва спеціальності)
освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Гуманітарно-педагогічний факультет
(назва факультету)

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук Асатуров С.К.

Київ – 2022 р.

Опис навчальної дисципліни

Історія міжнародних відносин

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень

Галузь знань	_____ 29 „Міжнародні відносини” _____ (шифр і назва)
Спеціальність	291 „Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” (шифр і назва)
Освітньо-кваліфікаційний рівень	_____ бакалавр _____ (бакалавр, спеціаліст, магістр)

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	<u>Нормативна</u> (вибіркова)
Загальна кількість годин	240
Кількість кредитів ECTS	8
Кількість змістових модулів	4
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	<u>Курсова робота</u> (назва)
Форма контролю	<u>Екзамен</u> , залік, диференційований залік

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання

	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	_____ 2022/23 _____	_____ 2022/23 _____
Семестр	_____ 3, 4, 5 _____	_____ 3, 4, 5 _____
Лекційні заняття	_____ 60 _____ год.	_____ 8 _____ год.
Практичні, семінарські заняття	_____ 90 _____ год.	_____ 6 _____ год.
Лабораторні заняття	_____ год.	_____ год.
Самостійна робота	_____ 90 _____ год.	_____ год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	_____ год.	
самостійної роботи студента –	_____ год.	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з основними тенденціями та закономірностями історичного розвитку міжнародних відносин та їх еволюції за період від закінчення наполеонівських війн до колапсу Ялтинсько-Постдамської системи міжнародних відносин.

Завдання: показати логіку та рушійні сили найважливіших подій європейської та світової політики у їх взаємозв'язку між собою, сформувати у студентів системне бачення міжнародних відносин та зовнішньої політики окремих держав з урахуванням різних чинників – економічних, соціальних, політичних, воєнних, ідеологічних, конфесійних, культурних.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- особливості та закономірності еволюції міжнародних відносин зазначених періодів;
- головні етапи розвитку європейської та інших систем міжнародних відносин;
- найважливіші пріоритети зовнішньої політики великих держав на різних етапах історичного процесу;
- хронологічну канву подій, пов'язану зі становленням, кризою та занепадом кожної системи міжнародних відносин;
- основні засоби здійснення зовнішньої політики суверенних країн – дипломатію та війни;
- основні характеристики найвідоміших зразків дипломатичної документації розглянутих періодів.

Вміти: - володіти категорійним апаратом сучасних досліджень історії міжнародних відносин та світової політики („суверенітет”, „державний інтерес”, „баланс сил”, „легітимізм”, „пентархія”, „європейський концерт”, „протекторат”, „колоніалізм”, „деколонізація”, „нейтралітет”, „пацифізм” тощо);

- розрізняти джерела дипломатичного походження (зовнішньополітичні доктрини, трактати, договори, угоди, конвенції, декларації, ноти, резолюції

міжнародних організацій тощо) та використовувати їх при написанні рефератів, бакалаврських і магістерських робіт;

- застосовувати набуті знання для аналізу та прогнозу розвитку зовнішньополітичних процесів і сучасних міжнародних відносин.

Набуття компетентностей.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК).

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних (фахових) відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК15. Здатність виявляти та встановлювати дійсні та/або приховані причини активності тих чи інших суб'єктів міжнародних відносин, а також лідерів громадської думка світового масштабу, на основі встановлених фактів переглядати завдання своєї діяльності

2. Програма навчальної дисципліни

3 семестр

Змістовий модуль 1. Віденська, далекосхідна та американська системи міжнародних відносин 19-го ст.

Тема лекційного заняття 1. Нова розстановка сил у Європі після поразки Наполеона. Віденський конгрес.

Тема лекційного заняття 2. Утворення та еволюція Священного союзу.

Тема лекційного заняття 3. „Східне питання” у європейській політиці 1820-1840-х рр.

Тема лекційного заняття 4. Революції 1830-1840-х рр. в Європі і політика великих держав.

Тема лекційного заняття 5. Кримська війна та її наслідки.

Змістовий модуль 2. Поступовий занепад Віденської системи після Кримської війни

Тема лекційного заняття 6. Експансія європейських держав в Азії та Африці.
Становлення колоніальної системи

Тема лекційного заняття 7. Зовнішня політика США у середині 19 ст.
Громадянська війна в міжнародно-політичному контексті.

Тема лекційного заняття 8. Міжнародні відносини у Латинській Америці та Карибському басейні до від початку до останньої третини XIX ст.

Тема лекційного заняття 9. Міжнародні відносини після Кримської війни.

Тема лекційного заняття 10. Розвиток політичної ситуації в Європі після Франкфуртського миру.

4 семестр

Змістовий модуль 3. Загострення суперництва між великими державами.
Розкол Європи на два блоки (1879 – 1914 рр.).

Тема лекційного заняття 1. Початок формування військово–політичних блоків. Укладення Троїстого союзу (1882 р.).

Тема лекційного заняття 2. Наростання англо-німецького протистояння.
Франко-російський союз та його політичні наслідки.

Тема лекційного заняття 3. Колоніальна експансія європейських держав наприкінці XIX ст.

Тема лекційного заняття 4. Завершення колоніального поділу світу.

Тема лекційного заняття 5. Дипломатичне маневрування великих держав на початку XX ст. Англо-французька Антанта та її протинімецька спрямованість.

Тема лекційного заняття 6. Завершення формування Антанти. Європа напередодні світової війни.

Змістовий модуль 4. Міжнародні відносини під час та після Першої світової війни. Початок формування Версальсько-Вашингтонської системи.

Тема лекційного заняття 7. Перша світова війна і дипломатія під час неї у 1914-1916 рр.

Тема лекційного заняття 8. Перша світова війна і дипломатія під час неї у 1917-1918 рр.

Тема лекційного заняття 9. Капітуляція Німецької та Австро-Угорської імперій та її міжнародно-політичні наслідки. Закінчення війни в контексті міжнародних відносин.

Тема лекційного заняття 10. Наслідки Першої світової війни для міжнародних відносин.

5 семестр

Змістовий модуль 5. Формування, еволюція та криза Версальсько-Вашингтонської системи.

Тема лекційного заняття 1. Повоєнне регулювання. Паризька мирна конференція, її рішення.

Тема лекційного заняття 2. Повоєнне регулювання в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Вашингтонська конференція. Утворення та основні засади Вашингтонського порядку.

Тема лекційного заняття 3. Роль Радянської Росії у міжнародних відносинах 1918–1922 рр. та протидія її політиці.

Тема лекційного заняття 4. Вплив економічної кризи 1929 р. на зовнішню політику США і міжнародні відносини.

Тема лекційного заняття 5. Боротьба тенденцій зміцнення та дестабілізації Версальського порядку до першої третини 1930-х рр.

Змістовий модуль 6. Занепад та руйнація Версальсько-Вашингтонської системи. Міжнародні відносини під час Другої світової війни 1939–1945 рр.

Тема лекційного заняття 6. Послаблення та крах Версальського порядку (1933–1939 рр.).

Тема лекційного заняття 7. Занепад Вашингтонського порядку в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Тема лекційного заняття 8. Міжнародні відносини на першому етапі Другої світової війни (1939-1941) рр.

Тема лекційного заняття 9. Міжнародні відносини у 1941–1943 рр.

Тема лекційного заняття 10. Міжнародні відносини на завершальному етапі війни (1943–1945 рр.). Міжнародно-політичні наслідки Другої світової війни (1939-1945) рр.

**4. Структура навчальної дисципліни
3 семестр**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Віденська, далекосхідна та американська системи міжнародних відносин 19-го ст.												
Тема 1. Нова розстановка сил у Європі після поразки Наполеона. Віденський конгрес	7	2	2			3						
Тема 2. Утворення та еволюція Священного союзу.	7	2	2			3						
Тема 3. „Східне питання” у європейській політиці 1820-1840-х рр.	7	2	2			3						
Тема 4. Революції 1830-1840-х рр. в Європі і політика великих держав.	7	2	2			3						
Тема 5. Кримська війна та її наслідки.	7	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 1	35	10	10			15						
Змістовий модуль 2. Поступовий занепад Віденської системи після Кримської війни												
Тема 6. Експансія європейських держав в Азії та Африці. Становлення колоніальної системи	7	2	2			3						

Тема 7. Зовнішня політика США у середині 19 ст. Громадянська війна в міжнародно-політичному контексті.	7	2	2			3						
Тема 8. Міжнародні відносини у Латинській Америці та Карибському басейні до від початку до останньої третини XIX ст.	7	2	2			3						
Тема 9. Міжнародні відносини після Кримської війни.	7	2	2			3						
Тема 10. Розвиток політичної ситуації в Європі після Франкфуртського миру.	7	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 2	35	10	10			15						
Усього годин	70	20	20			30						

4 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 3. Загострення суперництва між великими державами. Розкол Європи на два блоки (1879 – 1914 рр.).												
Тема 1. Початок формування військово-політичних блоків. Укладення Троїстого союзу (1882 р.).	7	2	2			3						
Тема 2. Наростання англо-німецького протистояння. Франко-російський союз та його політичні наслідки.	7	2	2			3						
Тема 3. Колоніальна експансія	7	2	2			3						

європейських держав наприкінці XIX ст.												
Тема 4. Завершення колоніального поділу світу.	7	2	2			3						
Тема 5. Дипломатичне маневрування великих держав на початку XX ст. Англо-французька Антанта та її протинімецька спрямованість.	7	2	2			3						
Тема 6. Завершення формування Антанти. Європа напередодні світової війни.	7	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 1	42	12	12			18						
Змістовий модуль 4. Міжнародні відносини під час та після Першої світової війни. Початок формування Версальсько-Вашингтонської системи.												
Тема 7. Перша світова війна і дипломатія під час неї у 1914-1916 рр.	7	2	2			3						
Тема 8. Перша світова війна і дипломатія під час неї у 1917-1918 рр.	7	2	2			3						
Тема 9. Капітуляція Німецької та Австро- Угорської імперій та її міжнародно- політичні наслідки. Закінчення війни в контексті міжнародних відносин.	7	2	2			3						
Тема 10. Наслідки Першої світової війни для міжнародних відносин.	7	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 2	28	8	8			12						
Усього годин	70	20	20			30						

5 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 5. Формування, еволюція та криза Версальсько-Вашингтонської системи.												
Тема 1. Повоєнне регулювання. Паризька мирна конференція, її рішення.	7	2	2			3						
Тема 2. Повоєнне регулювання в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Вашингтонська конференція. Утворення та основні засади Вашингтонського порядку.	7	2	2			3						
Тема 3. Роль Радянської Росії у міжнародних відносинах 1918–1922 рр. та протидія її політиці.	7	2	2			3						
Тема 4. Вплив економічної кризи 1929 р. на зовнішню політику США і міжнародні відносини.	7	2	2			3						
Тема 5. Боротьба тенденцій зміцнення та дестабілізації Версальського порядку до першої третини 1930-х рр.	7	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 1	35	10	10			15						
Змістовий модуль 6. Занепад та руйнація Версальсько-Вашингтонської системи. Міжнародні відносини під час Другої світової війни 1939–1945 рр.												

Тема 6. Послаблення та крах Версальського порядку (1933–1939 рр.).	7	2	2			3						
Тема 7. Занепад Вашингтонського порядку в Азійсько- Тихоокеанському регіоні.	7	2	2			3						
Тема 8. Міжнародні відносини на першому етапі Другої світової війни (1939- 1941) рр.	7	2	2			3						
Тема 9. Міжнародні відносини у 1941– 1943 рр.	7	2	2			3						
Тема 10. Міжнародні відносини на завершальному етапі війни (1943–1945 рр.). Міжнародно- політичні наслідки Другої світової війни (1939-1945) рр.	6	2	2			3						
Разом за змістовим модулем 2	35	10	10			15						

5. Теми семінарських занять 3 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Віденський конгрес: легітимізм та „рівновага сил”.	2
2	Криза „Священного союзу”.	2
3	Сутність „східного питання” та підходи великих держав до його розв’язання.	2
4	Революції 1848-1849 рр. в Європі та їх вплив на розвиток міжнародних відносин.	2
5	Поразка Росії у Кримській війні: причини, наслідки	2
6	Тема 6. Експансія європейських держав в Азії та Африці. Становлення колоніальної системи	2
7	Зовнішня політика США у середині 19 ст. Громадянська війна в міжнародно-політичному контексті.	2

8	Міжнародні відносини у Латинській Америці та Карибському басейні до від початку до останньої третини XIX ст.	2
9	Міжнародні відносини після Кримської війни.	2
10	Розвиток політичної ситуації в Європі після Франкфуртського миру.	2
	Разом	20

4 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Початок формування військово–політичних блоків. Укладення Троїстого союзу (1882 р.).	2
2	Наростання англо-німецького протистояння. Франко-російський союз та його політичні наслідки.	2
3	Колоніальна експансія європейських держав наприкінці XIX ст.	2
4	Завершення колоніального поділу світу.	2
5	Дипломатичне маневрування великих держав на початку XX ст. Англо-французька Антанта та її протинімецька спрямованість.	2
6	Завершення формування Антанти. Європа напередодні світової війни.	2
7	Перша світова війна і дипломатія під час неї у 1914-1916 рр.	2
8	Перша світова війна і дипломатія під час неї у 1917-1918 рр.	2
9	Капітуляція Німецької та Австро-Угорської імперій та її міжнародно-політичні наслідки. Закінчення війни в контексті міжнародних відносин.	2
10	Наслідки Першої світової війни для міжнародних відносин	2
	Разом	20

5 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Повоєнне регулювання. Паризька мирна конференція, її рішення.	2
2	Повоєнне регулювання в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Вашингтонська конференція. Утворення та основні засади Вашингтонського порядку.	2
3	Роль Радянської Росії у міжнародних відносинах 1918–1922 рр. та протидія її політиці.	2
4	Вплив економічної кризи 1929 р. на зовнішню політику США і міжнародні відносини.	2
5	Боротьба тенденцій зміцнення та дестабілізації Версальського порядку до першої третини 1930-х рр.	2
6	Послаблення та крах Версальського порядку (1933–1939 рр.).	2
7	Занепад Вашингтонського порядку в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.	2
8	Міжнародні відносини на першому етапі Другої світової війни (1939-1941) рр.	2
9	Міжнародні відносини у 1941–1943 рр.	2
10	Міжнародні відносини на завершальному етапі війни (1943–1945 рр.). Міжнародно-політичні наслідки Другої світової війни (1939-1945) рр.	2
	Разом	20

6. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Четверний союз та Мюнхенгрецька конференція	10
2	Війна у Швейцарії.	10
3	Перша англо-афганська війна.	10
4	Повалення Тосканської, Римської та Венеціанської республік.	10
5	«Місія О. С. Меншикова» в Стамбул.	10
6	Великогерманський та малогерманський проекти об'єднання.	10
7	«Місія Радовіца».	10
8	Гаазькі конференції 1899 та 1907 рр.	10
9	Російсько-сербський союзний договір.	10

	Разом	90
--	-------	----

10. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомоги мультимедіа засобів; практичні: реферати з історії міжнародних відносин. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів. Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

11. Форми контролю

Екзамен, диференційований залік.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4					
0-100	0-100	0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до „Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України”, затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{Дис}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{Дис} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$0,7 \cdot (R^{(1)}_{\text{ЗМ}} + \dots + R^{(n)}_{\text{ЗМ}}) \\ R_{\text{НР}} = \frac{\dots}{n} + R_{\text{ДР}} - R_{\text{ШТР}}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{\text{ДР}}$ додається до $R_{\text{НР}}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{\text{ШТР}}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{\text{НР}}$. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник. Маріуполь: МДУ, 2017. 274 с.

Брусиловська О. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е. –сер. XVII ст. н.е.) : навч.-метод. посіб. для студентів ОНУ ім. І. І. Мечникова /О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2013. – 188 с

Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. – К.: Основи, 1995. – 903 с

Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. /Т. Григор'єва. – Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. –177 с.

Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу. – К.: Проза, 2005. – 560 с

Зінченко А. Л. Історія дипломатії : навч. посіб. / А. Л. Зінченко. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 433 с

Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.). - К.: «Либідь», 2010. – 520 с.

Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 632 с.

Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики. XX – початок XXI ст.: Навч. посіб. / В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, М.В. Борисенко, М.П. Чуб. – К.: КНЕУ, 2006. – 368 с.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 139 с

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): Підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. — К.: Либідь, 1999. — 558 с.

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): Підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. — К.: Либідь, 2001. — 622 с.

Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. – 140 с

Марущак М. Й. Історія дипломатичних відносин у XX сторіччі : [навч. посіб.] / М. Й. Марущак. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 368 с.

Крушинський В. Ю., Манжола В. А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2007. – 192 с.

Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини XX ст. : (історико-політ. есе) : [в 2 ч.] / Е. М. Кучменко, Б. А. Кучменко. – К. : [ІПК ДСЗУ], 2007. – Ч. 1. – 369 с. ; Ч. 2. – 386 с.

Турчин Я.Б., Демчишак Р.Б., Матлай Л.С. Історія міжнародних відносин (1914–2015): навчальний посібник для студентів ВНЗ Львів: Вид-во Львів. Політехніки, 2016.– 140 с.

Турчин, Я. Б. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.) [Текст] : навчальний посібник / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 138 с.

Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник. – К.: Персонал, 2009. – 224 с.

Цветков Г. М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945рр.: Навч. посіб. – К.: Либідь, 1997. – 232 с

14. Інформаційні ресурси

1. <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2954>
2. <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-242>
3. <https://www.uu.nl/en/research/history-of-international-relations>
4. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0305829808097648?journalCode=mila>